

Тетяна Яцків

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ

*За законодавством
станом на 1 січня 2005 року*

Громадський Фонд Прав Людини
“Право і Демократія”
за фінансової підтримки
Європейської Співдружності
Львів — 2005

Брошуру створено за фінансової підтримки Європейської Співдружності.

Зміст брошури є виключною відповідальністю ГРБ Фонду “Право і Демократія”, а тому не може вважатися такою, що відображає позицію Європейської Співдружності.

Громадський Фонд Прав Людини “Право і Демократія” – неприбуткова благодійна організація, що об'єднує зацікавлених громадян у створенні в регіоні механізму практичної реалізації цільових програм в галузі правової політики та забезпечення захисту прав і свобод людини в умовах становлення правової та демократичної держави.

*Будемо щиро вдячні за відгуки та пропозиції,
які Ви можете надсилати за адресою:*



Громадський Фонд
Прав Людини
“Право і Демократія”
проїзд Кривої Липи, 6
м. Львів, 79000
тел. (032) 297-1932
e-mail: lawdemo@nw.lviv.net



Проект “Громадський консультаційний центр правової допомоги громадянам у конфліктах з органами влади” передбачає видання освітньо-правових матеріалів, надання безкоштовної правової допомоги громадянам у конфліктах з органами влади, а також представництво у судах інтересів соціально незахищених громадян.

The project “Public Consulting Room for Giving Gratis Legal Aid to the Citizens in Conflicts with State Bodies” foresees publication of legal education materials, giving gratis legal aid to the citizens in conflicts with state bodies and court representation of social vulnerable citizens.

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ

Право на свободу об'єднання у громадські організації гарантовано статтею 36 Конституції України.

Громадська організація створюється громадянами для задоволення та захисту своїх законних соціальних, економічних, творчих, вікових, національно-культурних, спортивних та інших соціальних інтересів. Громадські організації можуть створюватись і діяти з всеукраїнським, місцевим та міжнародним статусом, також громадські організації мають право на добровільних засадах створювати спілки (асоціації, союзи, ін.).

- **Всеукраїнські об'єднання громадян** – це об'єднання, діяльність яких поширюється на територію всієї України і які мають місцеві осередки у більшості її областей, тобто не менш як у вісімнадцяти областях нашої держави.
- **Місцеві об'єднання громадян** – це об'єднання, діяльність яких поширюється на територію відповідної адміністративно-територіальної одиниці або регіону. Територія діяльності самостійно визначається об'єднанням громадян.
- **Міжнародна громадська організація** – це організація, діяльність якої поширюється на територію України і хоча б однієї іншої держави.

Легалізація (офіційне визнання) громадських організацій є обов'язковою, діяльність об'єднань громадян, які нелегалізовані, є протизаконною. Легалізація громадських організацій здійснюється шляхом реєстрації або повідомлення про заснування.

РЕЄСТРАЦІЯ ГРОМАДСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Реєстрація громадської організації у зв'язку з прийняттям Закону України „Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців від 15 травня 2003 року, складається з двох етапів:

- 1) легалізація у відповідності із законодавством, що регулює особливості громадських організацій;
- 2) включення їх до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців.

Легалізація всеукраїнських об'єднань громадян і міжнародних громадських організацій здійснюється Мін'юстом, їх місцевих осередків та місцевих об'єднань громадян – Головним управлінням юстиції Мін'юсту в Автономній Республіці Крим, обласними, Київським та Севастопольським міськими, районними, районними в містах Києві та Севастополі управліннями юстиції, виконавчими комітетами сільських, селищних, міських рад. У разі, коли діяльність місцевої громадської організації поширюється на територію двох і більше адміністративно-територіальних одиниць, її легалізація здійснюється відповідним вищестоящим органом.

Місцевими органами виконавчої влади, виконавчим комітетом сільської, селищної, міської ради реєструються в обов'язковому порядку місцеві осередки зареєстрованих всеукраїнських та міжнародних об'єднань громадян, якщо така реєстрація передбачена статутними документами цих об'єднань.

Для реєстрації об'єднання громадян до реєструючого органу *подається заява*, підписана не менш як *трьома засновниками об'єднання громадян* або їх уповноваженими представниками.

Засновниками громадських організацій можуть бути громадяни України, громадяни інших держав, особи без громадянства, які досягли 18 років, а молодіжних та дитячих організацій – 15-річного віку.

Засновниками (засновником) благодійної організації можуть бути громадяни України, іноземні громадяни, особи без громадянства, які досягли 18 років, а також юридичні особи незалежно від форм власності.

Рішення про заснування об'єднань громадян приймаються установчим з'їздом (конференцією) або загальними зборами. *Засновниками спілок об'єднань громадян* є об'єднання громадян.

До заяви додаються:

- 1) статут (положення) в двох примірниках;

Статутний документ (статут чи положення) об'єднання громадян повинен містити:

- назву об'єднання громадян (повну і скорочену). Назва об'єднання громадян визначається рішенням установчого з'їзду (конференції) або загальними зборами об'єднання громадян. Назва об'єднання громадян повинна складатися з двох частин – загальної та індивідуальної. Загальна назва (спілка, об'єднання, фонд, фундація, асоціація, товариство тощо) може бути однаковою у різних об'єднаннях громадян. Індивідуальна назва об'єднання громадян є обов'язковою і повинна бути суттєво відмінною від індивідуальних назв зареєстрованих в установленому порядку об'єднань громадян з такою є загальною назвою. Об'єднання громадян поряд з повною назвою може мати скорочену назву, яка фіксується в установчих та статутних документах об'єднання громадян (рішенні установчого органу, статуті, положенні).

NB! Легалізація об'єднань громадян, що мають одну і ту ж назву, не допускається. У разі коли із заявою про легалізацію звертаються об'єднання громадян, що мають одну і ту ж назву, перевага віддається об'єднанню громадян, яке першим подало заяву про легалізацію.

- статус об'єднання громадян та його юридичну адресу;
- мету та завдання об'єднання громадян;
- умови і порядок прийому в члени об'єднання громадян, вибуття з нього;
- права і обов'язки членів (учасників) об'єднання громадян;
- порядок утворення і діяльності статутних органів, місцевих осередків та їх повноваження;
- джерела надходження і порядок використання коштів та іншого майна об'єднання громадян, порядок звітності, контролю, здійснення господарської та іншої комерційної діяльності, необхідної для виконання статутних завдань;
- порядок внесення змін і доповнень до статутного документа об'єднання громадян;
- порядок припинення діяльності об'єднання і вирішення майнових питань, пов'язаних з його ліквідацією.

У статуті (положенні) можуть бути передбачені інші положення, що стосуються особливостей створення і діяльності об'єднання громадян. Статутний документ не повинен суперечити законодавству України.

NB! Якщо статутні документи громадської організації суперечать законодавству України, це є підставою для відмови у реєстрації громадської організації.

- 2) протокол установчого з'їзду (конференції) або загальних зборів, які прийняли статут (положення);
- 3) відомості про склад керівництва центральних статутних органів (із зазначенням прізвища, імені, по батькові, року народження, місця постійного проживання, посади (заняття), місця роботи);
- 4) дані про наявність місцевих осередків, підтверджені протоколами конференцій (зборів);
- 5) документ про сплату реєстраційного збору;
- 6) відомості про засновників об'єднання громадян або спілок об'єднань громадян (для громадян – із зазначенням прізвища, імені, по батькові, року народження, місця постійного проживання; для спілок об'єднань громадян – назви об'єднання, місцезнаходження вищих статутних органів, а також доданням копії документа про легалізацію).

Міжнародна громадська організація додатково подає документи, які підтверджують поширення її діяльності на території хоча б однієї іншої держави (довіреності, зобов'язання, протоколи, документи про легалізацію тощо).

Спілка об'єднань громадян додатково подає рішення центральних статутних органів об'єднань громадян про їх вступ до спілки.

Розміри реєстраційного збору

Постановою Кабінету Міністрів України № 143 “Про порядок справляння і розміри збору за реєстрацію об'єднань громадян” від 26.02.1993 року встановлено такі розміри реєстраційного збору:

- *всеукраїнських* – двадцять неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- *міжнародних* – п'ять неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і 500 доларів США (за наявності ліцензії Національного банку) або еквівалент цієї суми у валюті України за курсом Національного банку на час сплати;
- *місцевих об'єднань громадян, а також місцевих осередків зареєстрованих всеукраїнських і міжнародних об'єднань громадян:*
 - міжобласних, обласних, Київських і Севастопольських міських – десять неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
 - міжрайонних, районних, міських, сільських, селищних – п'ять неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

За реєстрацію громадських організацій інвалідів, осіб, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС, розмір збору знижується на 50 відсотків.

Дитячі громадські організації від сплати реєстраційного збору звільнюються.

Органи, що здійснюють реєстрацію об'єднань громадян, мають право знижувати розмір збору, але не більш як на 50 відсотків.

Розміри збору за реєстрацію *благодійних організацій* визначені Постановою Кабінету Міністрів № 383 “Про розміри і порядок справляння плати за державну реєстрацію благодійних організацій” від 30.03.1998 року:

- *всеукраїнських* – два неоподатковувані мінімуми доходів громадян;
- *міжнародних* – три неоподатковувані мінімуми доходів громадян;
- *місцевих благодійних організацій, а також відділень, філій, представництв всеукраїнських, міжнародних благодійних організацій* – один неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Розгляд заяви і прийняття рішення

Заява про реєстрацію об'єднання громадян за наявності всіх необхідних документів розглядається у *двомісячний строк*. Орган, що здійснює реєстрацію об'єднання громадян, у необхідних випадках проводить перевірку відомостей, що містяться в поданих документах. За результатами розгляду заяви приймається рішення про реєстрацію об'єднання громадян або про відмову в його реєстрації.

У разі реєстрації об'єднання громадян засновникові видається свідоцтво про реєстрацію встановленого зразка.

Зареєстрованому об'єднанню громадян присвоюється відповідний номер, і воно вноситься до Реєстру об'єднань громадян, що ведеться реєструючим органом. У Реєстрі зазначається: дата надходження документів, назва об'єднання громадян і місцезнаходження його статутних органів, дата затвердження статуту (положення), основна мета діяльності об'єднання, відомості про склад центральних статутних органів об'єднання, дата реєстрації, відомості про зміни в статутних документах, сума внесеного реєстраційного збору.

Відмова у реєстрації громадської організації

Якщо статутні документи об'єднання громадян або інші документи, подані для реєстрації об'єднання, суперечать законодавству України, реєструючий орган приймає рішення про відмову в реєстрації, *яке в 10-денний термін* надсилається заявникові.

Не може вважатися підставою для відмови в державній реєстрації *благодійної організації* надання їй юридичної адреси громадянином за місцем його помешкання (проживання).

Рішення про відмову у реєстрації *обов'язково повинно містити підстави* такої відмови. Рішення може бути оскаржено у *судовому порядку*.

Пам'ятайте!

Про відмову у реєстрації об'єднання громадян реєструючий орган повідомляє у засобах масової інформації.

Не підлягають легалізації, а діяльність легалізованих об'єднань громадян *забороняється у судовому порядку*, коли їх метою є:

- зміна шляхом насильства конституційного ладу і в будь-який протизаконній формі територіальної цілісності держави;
- підрив безпеки держави у формі ведення діяльності на користь іноземних держав;
- пропаганда війни, насильства чи жорстокості, фашизму та неофашизму;
- розпалювання національної та релігійної ворожнечі;
- створення незаконних воєнізованих формувань;
- обмеження загально визнаних прав людини.

ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ШЛЯХОМ ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ЇЇ ЗАСНУВАННЯ

Для легалізації громадської організації шляхом повідомлення про її заснування до легалізуючого органу подається *заява, підписана не менш як трьома засновниками громадської організації або її уповноваженими представниками*.

У заяві вказується прізвище, ім'я, по батькові засновників громадської організації або їх уповноважених представників, рік народження, місце постійного проживання, назва організації і місцезнаходження центральних статутних органів, основна мета діяльності громадської організації. Підписи в заяві повинні бути завірені в установленому законом порядку. Громадська організація, легалізована шляхом повідомлення про її заснування, вноситься до книги обліку громадських організацій, що ведеться легалізуючим органом. У книзі обліку громадських організацій зазначається: дата надходження документів, назва організації і місцезнаходження центральних статутних органів, основна мета діяльності, дата легалізації.

ВКЛЮЧЕННЯ ДО ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ТА ФІЗИЧНИХ ОСІБ-ПІДПРИЄМЦІВ

Після реєстрації громадські організації звертаються до державного реєстратора у виконавчій комітет міської ради міста обласного значення або району, районну у містах Києві та Севастополі державну адміністрацію за місцезнаходженням юридичної особи для засвідчення факту створення та включення їх до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців. При цьому подається заповнена реєстраційна картка, пред'являється оригінал свідоцтва про державну реєстрацію у відповідному органі та ідентифікаційний код, отриманий від органу статистики (якщо це не новостворене об'єднання).

На підтвердження включення до Єдиного державного реєстру державним реєстратором оформлюється та видається *свідоцтво про державну реєстрацію юридичної особи встановленого зразка*.

ОСОБЛИВОСТІ УТВОРЕННЯ ДИТЯЧИХ ТА МОЛОДІЖНИХ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Особливості організаційних та правових засад утворення та діяльності молодіжних та дитячих громадських організацій визначаються ЗУ “Про молодіжні та дитячі громадські організації” від 01.12. 1999 року.

Молодіжні громадські організації – об'єднання громадян віком від 14 до 28 років, метою яких є здійснення діяльності, спрямованої на задоволення та захист своїх законних соціальних, економічних, творчих, духовних та інших спільних інтересів.

Дитячі громадські організації – об'єднання громадян віком від 6 до 18 років, метою яких є здійснення діяльності, спрямованої на реалізацію та захист своїх прав і свобод, творчих здібностей, задоволення власних інтересів, які не суперечать законодавству, та соціальне становлення як повноправних членів суспільства.

Членами молодіжних та дитячих громадських організацій можуть бути громадяни України, а також іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах. Членами молодіжних громадських організацій можуть бути особи віком від 14 до 28 років, членами дитячих громадських організацій – особи віком від 6 до 18 років. Вступ неповнолітніх віком до 10 років до дитячих громадських організацій здійснюється за письмовою згодою батьків, усиновителів, опікунів або піклувальників. Особи старшого віку можуть бути членами молодіжних та дитячих громадських організацій за умови, якщо їх кількість у цих організаціях не перевищує третину загальної кількості чле-

нів; у складі виборних органів молодіжних та дитячих громадських організацій кількість осіб старшого віку не може перевищувати третину членів виборних органів. Обмеження щодо кількості осіб, вік яких перевищує відповідно 28 та 18 років, у складі виборних органів не поширюється на спілки молодіжних та дитячих громадських організацій.

ОСОБЛИВОСТІ УТВОРЕННЯ БЛАГОДІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Згідно із ЗУ “Про благодійництво та благодійні організації” від 16.09.1997 року, *благодійна організація* – це недержавна організація, головною метою діяльності якої є здійснення благодійної діяльності (добровільної безкорисливої діяльності, що не передбачає одержання прибутків) в інтересах суспільства або окремих категорій осіб.

Благодійництво, благодійна діяльність здійснюються у таких *основних напрямках*:

- сприяння практичному здійсненню загальнодержавних, регіональних, місцевих та міжнародних програм, що спрямовані на поліпшення соціально-економічного становища;
- поліпшення матеріального становища набувачів благодійної допомоги, сприяння соціальній реабілітації малозабезпечених, безробітних, інвалідів, інших осіб, які потребують піклування, а також подання допомоги особам, які через свої фізичні або інші вади обмежені в реалізації своїх прав і законних інтересів;

- подання допомоги громадянам, які постраждали внаслідок стихійного лиха, екологічних, техногенних та інших катастроф, у результаті соціальних конфліктів, нещасних випадків, а також жертвам репресій, біженцям;
- сприяння розвитку науки і освіти, реалізації науково-освітніх програм, подання допомоги вчителям, вченим, студентам, учням;
- сприяння розвитку культури, в тому числі реалізації програм національно-культурного розвитку, доступові всіх верств населення, особливо малозабезпечених, до культурних цінностей та художньої творчості;
- подання допомоги талановитій творчій молоді;
- сприяння охороні і збереженню культурної спадщини, історико-культурного середовища, пам'яток історії та культури, місць поховання;
- подання допомоги у розвитку видавничої справи, засобів масової інформації, інформаційної інфраструктури;
- сприяння розвитку природно-заповідного фонду та природоохоронної справи;
- сприяння розвитку охорони здоров'я, масової фізичної культури, спорту і туризму, пропагування здорового способу життя, участь у поданні медичної допомоги населенню та здійснення соціального догляду за хворими, інвалідами, самотніми, людьми похилого віку та іншими особами, які через свої фізичні, матеріальні чи інші особливості потребують соціальної підтримки та піклування;
- сприяння захисту материнства та дитинства, подання допомоги багатодітним та малозабезпеченим сім'ям.

Конкретні напрями благодійництва та благодійної діяльності визначаються благодійниками і статутами (положеннями) благодійних організацій.

Благодійні організації можуть утворюватися *в таких організаційно-правових формах:*

- членська благодійна організація;
- благодійний фонд;
- благодійна установа;
- інші благодійні організації (фондації, місії, ліги тощо).

Конкретна організаційно-правова форма благодійних організацій визначається засновниками (засновником).

ОСОБЛИВОСТІ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНИХ СПІЛОК

ЗУ “Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності” від 15.09.1999 року визначає особливості офіційного визнання профспілок, їх об'єднань.

Професійна спілка – добровільна неприбуткова громадська організація, що об'єднує громадян, пов'язаних спільними інтересами за родом їх професійної (трудової) діяльності (навчання). Профспілки створюються з метою здійснення представництва та захисту трудових, соціально-економічних прав та інтересів членів профспілки.

Профспілки, їх об'єднання легалізуються шляхом повідомлення на відповідність заявленому статусу.

Легалізація всеукраїнських профспілок, їх об'єднань здійснюється Міністерством юстиції України, інших проф-

спілок, їх об'єднань – відповідно Головним управлінням юстиції Міністерства юстиції України в АРК, обласними, Київським та Севастопольським міськими, районними, районними у містах, міськими (міст обласного значення) управліннями юстиції.

Для легалізації профспілок, їх об'єднань засновники чи керівники виборних органів подають заяви, до яких додаються:

- статут (положення),
- протокол з'їзду, конференції, установчих або загальних зборів членів профспілки з рішенням про затвердження статуту (положення),
- відомості про виборні органи, наявність організацій профспілки у відповідних адміністративно-територіальних одиницях, про засновників об'єднань.

Легалізуючий орган на підставі поданих документів у місячний термін підтверджує заявлений статус профспілки, включає профспілку, об'єднання профспілок до реєстру об'єднань громадян і видає профспілці, об'єднанню профспілок свідоцтво про легалізацію із зазначенням відповідного статусу.

NB! *Легалізуючий орган не може відмовити у легалізації профспілки, об'єднанню профспілок.*

У разі невідповідності поданих документів профспілки, об'єднанню профспілок зазначеному статусу легалізуючий орган пропонує профспілці, об'єднанню профспілок надати додаткову документацію, необхідну для підтвердження статусу. За подання на легалізацію недостовірних відомостей особи, що їх підписали, несуть відповідальність.

ДОДАТКИ

Додаток № 1 до Положення про порядок легалізації об'єднань громадян

ЗАЯВА

(прізвище, ім'я, по батькові засновників або їх уповноважених

представників, рік народження, місце постійного проживання,

№ телефону)

подають установчі документи на реєстрацію _____
(назва об'єднання

громадян і територія, в межах якої діє об'єднання)

Статут (положення) прийнятий _____
(рік, місяць, число,

назва органу, який прийняв статут)

Основна мета діяльності об'єднання _____

Назва та юридична адреса постійно діючого центрального статутного
органу об'єднання громадян _____

Прізвища засновників

Підписи

Дата

Примітка. Підписи повинні бути завірені в установленому
законом порядку.

Додаток № 2 до Положення про порядок легалізації об'єднань громадян

ДАНІ ПРО МІСЦЕВІ ОСЕРЕДКИ ОБ'ЄДНАННЯ ГРОМАДЯН

№ п/п	Назва місцевого осередку	Прізвище, ім'я, по батькові керівника	Кількість членів осередку	Юридична адреса, № телефону	Дані про легалізацію

Примітка. Дані підписуються особою, яка очолює центральний статутний орган об'єднання громадян, що подало заяву про реєстрацію.

ЗМІСТ

Легалізація громадських організацій в Україні	4
Реєстрація громадської організації	5
Розміри реєстраційного збору	9
Розгляд заяви і прийняття рішення	10
Відмова у реєстрації громадської організації	11
Легалізації громадської організації шляхом повідомлення про її заснування	12
Включення до державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців	13
Особливості утворення дитячих та молодіжних громадських організацій	14
Особливості утворення благодійних організацій	15
Особливості легалізації професійних спілок	17
Додатки	19
Нормативно-правові акти	30

Тетяна Яцків

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ

Верстка та редагування
Т.Тетюк

Видавництво «ТеРус»
м. Львів, пр. Червоної Калини, 115
Свідоцтво серія ДК № 483 від 13.06.2001 р.

Формат 60×84/16. Друк офсетний. Папір офсетний.
Ум. друк. арк. 1,8. Наклад 1000 прим.

Внесення записів про прийняття і звільнення з роботи
у трудову книжку 27

Сторінку заповнив: _____
(прізвище, ініціали) (підпис) (дата)

Сторінку заповнив: _____
(прізвище, ініціали) (підпис) (дата)

Сторінку заповнив: _____
(прізвище, ініціали) (підпис) (дата)